

TECHNOLOGIE VÝROBY BOHA

(aneb život po životě pro ateisty)

1991-2007 (c) Jan Fikáček email: jan(sabaka)fikacek.cz
(Rusové opravdu zavináči říkají sabaka.)

Přednášku můžete kdokoliv jakkoliv šířit a rozmnožovat za podmíněk, že uveden copyright autora a nebude přednášku používat komerčně.

přednáška z 20.9.1991, text doplněn 20. 8.1992, lehce korigován 25.11.2007

(tato přednáška je zároveň součástí semestrálního kurzu a učebního textu Přírodovědecké fakulty University Karlovy s názvem Filosofie virtuální reality, proto se zde o ní mluví jako o kapitole, ale také byla použita pro propagaci společnosti [Mensa](#); další texty autora naleznete na www.fikacek.cz)

Obsah :

1.1. Koncepční a náboženský úvod	2
1.2. Zážitek prahu smrti	3
1.3. Nosí čápi kluky, aneb co nám říká statistika	4
1.4. Nepopsatelnost	9
1.5. Vyslechnutí zprávy o smrti	10
1.6. Pocit míru a pokoje	10
1.7. Tmavý tunel	12
1.8. Opuštění těla	16
1.9. Zážitek superreality	16
1.10. Film života	21
1.11. Světelná bytost	23
1.12. Návrat	25
1.13. Mimosmyslové vnímání a vidění slepých	25
1.14. Závěr	26

1.1. Koncepční a náboženský úvod

V úvodní kapitole kupodivu nejde o předmět, kterého se kapitola dotýká, tedy zážitky prahu smrti (zkratka ZPS). Je to jen záminka, aby mohly být na konkrétním příkladě uvedeny tzv. fenomenologické (jevové) stroje, které budou teoreticky rozebrány v některé z dalších kapitol. Aby však přednáška byla úplná, jsou zachovány i pasáže, které se fenomenologie přímo netýkají. V podstatě jde o to ukázat, že fenomenologie může být užitečná jiným disciplínám, a tak čtenáře motivovat prokousat se i čistě teoretickými či obtížnými filosofickými pasážemi fenomenologie. Jinak je aplikace fenomenologie v jiných oblastech také obsahem dalších kapitol.

Tato kapitola je v základě přepisem přednášky, která vznikla v polovině roku 1991 jako reakce na knihu Raymonda Moodyho "Život po životě" a na další knihy podobného zaměření. Po přečtení celého výkladu bychom ale měli dospět k širší představě, a to že podoba celého křesťanství či jiného náboženství, je podivuhodně materialisticky závislá na fyziologii našeho mozku (a nakonec i na fyzikálních vlastnostech naší atmosféry a astronomické situace Země, jak lze zjistit v přednášce „[Skutečnost jako přirozená virtuální realita](#)“ nebo z fyzikálního a biologického vlivu Slunce na dávné civilizace). Nejde tu ani tak o materialismus, jako o překvapení, že mnohé pro nás nepodmíněné věci jsou velmi specifické jen pro nás, a závisí na naší „konstrukci“, tedy jde tu o úžas nad pochopením funkcí fenomenologických strojů. Mnohé „obecné“ a „nás přesahující“ principy se ukáží, po bedlivějších prozkoumání, jako velmi úzce vázané na naši specifickou fyziologii, na fyzikální a biologické procesy, se kterými žijeme, a z nichž pramení třeba naše psychologie i estetiku (např. jas a světlo považujeme za krásné, což by určitě jako princip neexistovalo v náboženství slepých Macarátů jeskynních, kdyby měli patřičnou inteligenci).

Jestli se někomu bude zdát tato kapitola nešetřeným obnažováním tajemství, které by se nemělo odhalovat a tak vlastně ničit, pak ho musím upozornit na „zákon zachování tajemna“, který využívá i autor tohoto textu. Jestliže vysvětlíme jedno mystérium, vznikne jiné téměř jako přímý produkt devastace toho prvního. (*Tento "zákon" vlastně vychází z faktu, že každý fenomenologicky svět je konečný a má horizont.*) A tak i tady je ničení mystéria jen krokem k tomu, aby se zrodilo nové, krásnější mystérium, jako se z popela rodí pták Fénix. Vlastně nemůžete udělat nic lepšího, než zničit nějakou záhadu. ☺ Tím totiž začínáme tvořit něco nového. Tím novým je v případě destrukce náboženského pojetí ZPS a náboženství vůbec "zrození" Absolutna [v knize „Pohádka zvaná skutečnost“](#) (v roce 2007 musíme poznamenat, že pokročilejší vysvětlení najdete v knížečce „[Technologie výroby skutečnosti](#)“). Zničení starého mystéria je tak dokonce velmi konstruktivní, neboť materiál z "bouračky" starého mystéria je nutným stavebním materiálem mystéria nového. Faktem také je, že staré mystérium alespoň zčásti vždy stojí na "pozemku", kde se má stavět to nové a tak je alespoň částečná asanace vždy nutná.

Tak tedy začneme... A jak jinak začít přednášku o Bohu než citátem z Bible. Evangelium sv. Jana, kapitola 11, verš 17 :

"Když Ježíš přišel, shledal, že Lazar je již čtyři dny v hrobě."

Verš 38 :

"Ježíš, znovu rozhorlen, přichází k hrobu. Byla to jeskyně a na ní ležel kámen. Ježíš řekl: "Zvedněte ten kámen!" Sestra zemřelého Marta mu řekla: "Pane, už je v rozkladu, vždyť je to čtvrtý den." Ježíš jí odpověděl: "Neřekl jsem ti, že uvidíš slávu Boží, budeš-li věřit?" Zvedli tedy kámen. Ježíš pohlédl vzhůru a řekl: "Otče, děkuji ti, žes mě vyslyšel. Věděl jsem sice, že mě vždycky slyšíš, ale řekl jsem to kvůli zástupu, který stojí kolem, aby uvěřili, že ty jsi mě

poslal." Když to řekl, zvolal mocným hlasem: "Lazare, pojd' ven!" Zemřelý vyšel, měl plátnem svázaný ruce i nohy a tvář zahalenu šátkem."

Tento úvod proto, že se celá kapitola týká tzv. Lazarova syndromu neboli zážitků prahu smrti. Pohříchu tento název není odvozen od biblického Lazara, ale od amerického vědce Lazaruse, který se jako jeden z prvních těmito zážitky zabýval.

Tato přednáška vlastně vznikla na pokyn boží. 21.4.1990 se totiž staly tři události. Za první měla narozeniny anglická královna, za druhé poprvé přijel do Československa papež a za třetí jsem měl narozeniny já. Že jsem já měl narozeniny to zas tak moc zajímavé být nemusí, ale zajímavé je jaké narozeniny. Bylo mi 33 let, což jsou Kristova léta. Cožpak to není pokyn boží, když zrovna v ten den k nám přijel poprvé papež! A na tento pokyn Boha začala vznikat tato, téměř ateistická přednáška. (Kdo bude číst dobře, třeba zví, že zas tak úplně ateistická není.)

Jako motto této kapitoly, které snad by mohlo být mottem celé knihy, lze uvést první dvě sloky písničky Petra Gabriela - Mercy street (Ulice soucitu), ve které se zpívá o senzitivní dívce:

„Looking down on empty streets,
all she can see are the dreams all made solid
are the dreams made real.
All of the buildings, all of those cars
were once just a dream in somebody's head.“

Úmyslně není na tomto místě uveden překlad, protože tím by se trochu vytratil image celé kapitoly. Ti, kdo anglicky neumíte, máte výhodu, protože pokud budete trpěliví a prokousáte se až k českému překladu na konci, bude celou tu dobu s vámi tajemství této písně. Budete tak vlastně po dobu čtení tohoto textu jako věřící. Nebudete podstatě zcela rozumět, ale bude vyrovnání pocitem tajemství, které je přece tak sladké.

1.2. Zážitek prahu smrti

Uveďme nejdříve, že materiál, který sebral pan Moody a také jeho následovníci, je natolik seriózně dokumentován a natolik homogenní, tedy v mnoha případech se opakující, že považovat ho za zcela nepravdivý a smyšlený je čiré bláznovství. Může tedy být předmětem seriózního studia. Použijeme-li zdravou dávku pozitivismu (positivismus zde můžeme chápat jako způsob uvažování, který je skeptický vůči existenci a správnosti celku, v tomto případě vůči teorii či interpretaci na základě pozitivně zjištěných fakt), můžeme tvrdit, že fakta jsou jasná (skoro) a to, co zbývá k uvažování je interpretace těchto fakt. Řekněme tedy rovnou, že to, s čím nelze souhlasit je interpretace nikoliv fakta syndromu klinické smrti tak, jak ji podává pan Moody či paní Elisabeth Kübler-Ross nebo další autoři. Protože se nedá s jistotou předpokládat, že by čitatelé vysokoškolských skript byli běžně a podrobně seznámeni s těmito publikacemi, uveďme nejdříve stručný popis zážitku prahu smrti.

Znaky, které tady budeme popisovat jsou znaky, které se často opakují, nejsou však v žádném případě u každého zážitku prahu smrti. Takový zážitek má nejčastěji tak pět těchto znaků,

výjimečně jich má některý deset a některý nemá třeba vůbec žádný. Je tak jasné, že oněch 12 znaků, které následují jsou tak trochu úplným teoretickým zážitkem z klinické smrti.

1) Prvním znakem je nepopsatelnost. Člověku, který prožije tento stav, chybí slova, aby popsal to, co zažil. Říká, že některé superlativy jsou slabé nebo nepřesné, dokonce se objevila formulace, že ten svět, který člověk takhle poznává, není trojrozměrný.

2) Druhý znak je vyslechnutí zprávy o vlastní smrti. Často je to od lékaře, který umírajícího ošetřuje, nebo od jiných lidí, kteří jsou u něj reálně přítomni.

3) Úžasné krásný pocit klidu a míru a duševní pohody je třetím stabilně se opakujícím znakem zážitku. Člověk je jím nadšen a natolik pohlcen, že se často snaží zabránit ošetřujícímu personálu, aby ho resuscitoval, tedy vrátil zpět do života. Ta snaha je ovšem pouze přáním, protože umírající se vlastně nemůže fyzicky nijak projevat.

4) Čtvrtým znakem je zvuk. Je to nějaký hluk, zvony, zvonky, nepříjemný hukot, praskání, prostě nějaký zvukový zážitek, který je často přítomen.

5) Tmavý tunel je v pořadí pátým znakem. Tunel je to ovšem jen někdy, někdy je to tmavý prostor, někdy třeba jeskyně a často člověk pocítuje, že se tímto prostorem pohybuje. Někdo mu říká studna, žlab, nálevka, nebo dokonce vakuum - tedy jaksi bez hranic - anebo často údolí.

6) Velice zajímavé, a potom i z hlediska rozboru, je opuštění těla - šestý znak. Nebudeme rozebírat jestli je to reálné opuštění, ale postižený vidí, že se vzdaluje ze svého těla. Nejtypičtější je, že např. leží na nějakém operačním stole, dívá se na sebe shora a pozoruje, co dělá on (on toho většinou moc nedělá, když umírá), ale co dělají lidé kolem něho. V tomto stadiu není pro něj problém putovat po nemocnici třeba tím, že prochází zdmi atd. Bude potom zajímavé, že z tohoto putování může poskytovat některé informace.

7) Sedmý znak je setkání s jinými. Člověk si začne uvědomovat, nejdřív trochu nejistě, že tam někdo je s ním. Ne tedy lékaři či jiné osoby v reálném světě, ale v tom světě, který bude nazýván duchovním. Ti lidé nebo, těžko to specifikovat..., ty bytosti, často ulehčují dotyčnému smrt, neboli přechod do onoho jiného světa. Někdy oznamují tomu umírajícímu, že jejich čas nenadešel a on se potom vrací zpět. Často jsou to nejbližší příbuzní nebo velice dobří známí, kteří už jsou po smrti.

8) Osmý znak, to je prý na tom všem to nejpůsobivější a nejkrásnější, je světelná bytost. Ona světelná bytost někdy nemá obrysy řekněme lidské, někdy je to jenom světlo, které promlouvá, velice zajímavé je na tom, že je zářivě jasné a přitom vůbec nikdy neoslepuje, alespoň tak se to popisuje. Je to bytost, která má vědomí, ale jestli má ruce nebo nohy se někdy prostě neví. Ale co je velice důležité, také pro rozbor, že komunikace mezi umírajícím a tou bytostí je bezvýhradná, absolutní, dokonalá, prostě přímo úžasná a to v několika smyslech:

a) je to absolutní empatie, tzn. tak jak já cítím, tak vlastně cítí ona bytost

b) je to absolutní pochopení = nedochází k nějakým problémům v chápání. Jestliže já si něco pomyslím, okamžitě to ta světelná bytost ví a komunikuje se mnou zcela bezprostředně. Jakékoliv nedorozumění je vyloučeno, dokonce někdy se velice těžko

překládá tato komunikace do lidských slov. To znamená: je to hra nějakých tvarů a pocitů, které se těžko překládají do lidské řeči. Trochu to připomíná to, co kdysi řekl Albert Einstein o svém myšlení. Když se ho ptali, co je na jeho práci to nejtěžší (on říkal, že si jen hraje), tvrdil: „No, tak vymyslet to zas takový problém není, ale nejhorsí je pak to, co mě napadne v myšlenkových tvarech a v představách, přeložit do lidské řeči.“

c) ještě jedna zajímavá věc - myšlenky při té komunikaci se vysílají prakticky okamžitě.

Je důležité, že člověka toto setkání se světelnou bytostí velmi změní a on potom má větší touhu řekneme po poznání a větší touhu dávat lidem lásku.

9) Na dotaz neverbálně formulovaný právě světelnou bytostí, nebo občas na dotaz jiné bytosti probíhá něco, co si označíme pracovním jako boží soud. To znamená jakýsi přehled životních událostí, které jdou velice rychle a člověk si vlastně promítá celý svůj život. To je vlastně už další znak nazývaný přehled života, filmem života. Je velmi zajímavé, že člověk si nejen vzpomíná na situace, které zažil dříve, ale vlastně je znovu prožívá - úplně s hmatatelnou realitou.

Zajímavá je také rychlost toho přehledu života - ten je velice rychlý. Když člověk např. může srovnávat tento přehled života s něčím co se děje kolem něho, např. vidí, že jede auto a on v té chvíli právě prožívá přehled života a pak opět otevře oči, zjistí, že to auto ujelo třeba 2 metry. Přitom za tu dobu zvládne prožít zhruba celý svůj život. Bytost, která je tomu přítomna, tedy světelná bytost, zdůrazňuje právě jakousi ne povinnost, ale přání, aby ten umírající, který potom bude vzkříšen, se učil více milovat a více poznávat. I životní viny umírajícího se nehodnotí nijak agresivně, a tak onen poslední soud vždy vyznívá příjemně pro umírajícího.

10) Desátý znak - hranice. Člověk pociťuje, že se blíží nějaké hranici a cítí (odněkud ví), že vlastně to je hranice života a smrti a že, když ji překročí, není již návratu. Ta hranice je někdy masa vody, někdy je to šedá mlha, někdy jsou to dveře nebo plot přes pole nebo někdy dokonce jenom čára.

11) Impuls k návratu je znakem jedenáctým. Když se člověk dostane do zážitku prahu smrti, nechce se mu příliš vracet, protože ty pocity s ním spojené jsou velice kladné (viz. třeba třetí a devátý znak), ale vždy nějakým způsobem dostane impuls, který ho vrátí zpátky. Často je to např. starost o své děti nebo je to někdy starost o práci. To je trochu úsměvné, ale dokonce jsem někde četl, že žena, která zrovna něco vařila a dostala infarkt, měla zážitek prahu smrti a prý se vrátila zpátky právě proto, že nechtěla spálit jídlo.

12) Realita zážitku jsou znakem posledním, dvanáctým. Člověk, který tím vším prošel - a to je velice důležité a je to, řekl bych, úhelný kámen některých sporů - nemá žádné pochyby o tom, že to co prožil je reálné, že to není halucinace. Ba má za to, že vše, co prožil je reálnější než realita sama. Jde o "superrealitu".

Skončili jsme s výčtem znaků, které jsou obsaženy přímo v Lazarově syndromu. Můžeme pro úplnost ještě uvést důsledky tohoto zážitku.

Prvním je vliv na další život. Člověk se mění v tom smyslu, že více pomáhá takřkajíc bližnímu svému, má větší zájem o poznání a ten vliv je většinou velmi silný, hlavně na věřící. Je to proto, že člověk zažije pocit absolutní lásky a v některých případech pocit absolutního poznání.

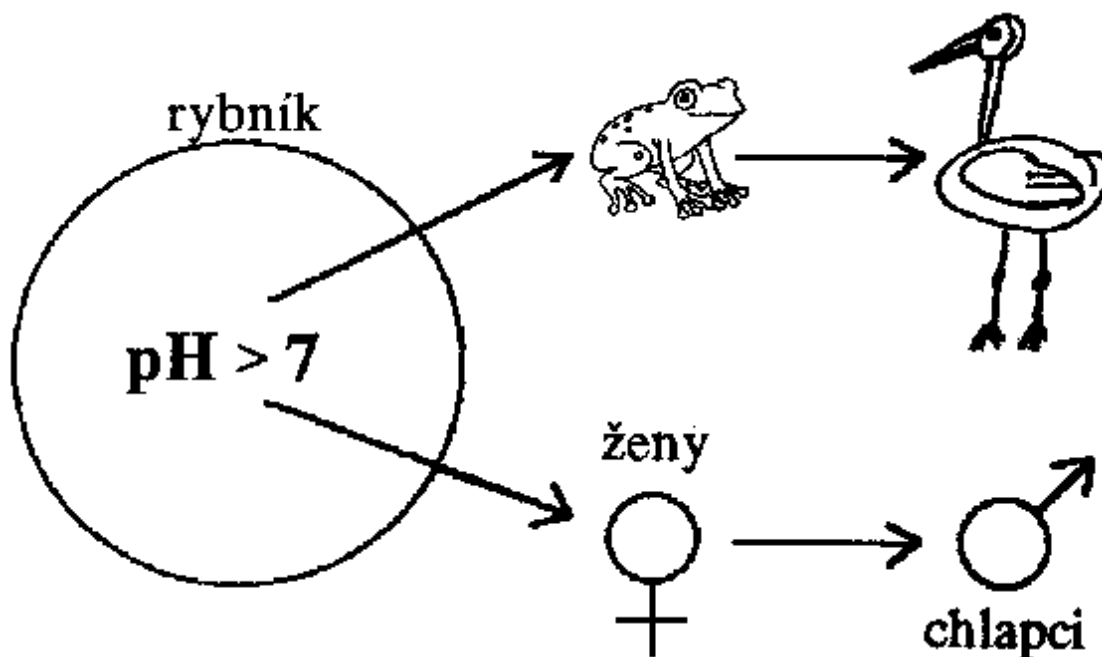
Dalším důsledkem je nový pohled na smrt. Člověk, když prožije vlastně svoji smrt, tak už se jí nebojí, protože ví, že je poměrně příjemná a tuší, že za tím ještě něco je. Nebo ... tvrdí to.

1.3. Nosí čápi kluky?, aneb co nám říká statistika

Když si přečtete Moodyho knihu a znáte Bibli, tak nemůžete přehlédnout podobnosti v obou textech. Ať už je to zmrtvýchvstání či poslední soud, nebo světelná bytost apod. Dokonce byl podniknut pokus udělat statistický rozbor znaků zážitku prahu smrti a znaků obsažených v Bibli. Tento statistický rozbor poměrně jasně ukázal, že existuje korelace, tedy závislost, mezi oběma. Z toho se vyvozuje, že oba fenomény mají společný základ - Boha. Pokusme se podívat na toto tvrzení.

Kdesi jsem slyšel takový zajímavý případ. Zkoumaly se lidské populace a zjistilo se, že v jistém regionu se rodí více chlapců než děvčat, což by asi zase tak divné nebylo, ale zároveň s úžasem zjistilo, že se tam objevuje více čápů. A tak si řekli, že statistika vše vysvětlí a zpracovali exaktní výzkum závislosti počtu chlapců na počtu čápů v dané oblasti. Zjistili, že tyto dvě veličiny jsou statisticky významně závislé, tedy, kde je více čápů, tam je zpravidla více kluků. K vysvětlení této závislosti použili faktorovou analýzu, to jest metodu analyzující faktory typu pozadí, tedy vlastně strukturu objeveného kauzálního vztahu. Touto metodou zjistili následující skutečnosti. Daná oblast byla vápencová a to způsobovalo pochopitelně zásaditost povrchových i spodních vod. To velmi prospívalo žábám, kterým takové prostředí vyhovuje. A tak tam bylo mnoho čápů, kteří se žabami živí. To byla jedna příčinná větev.

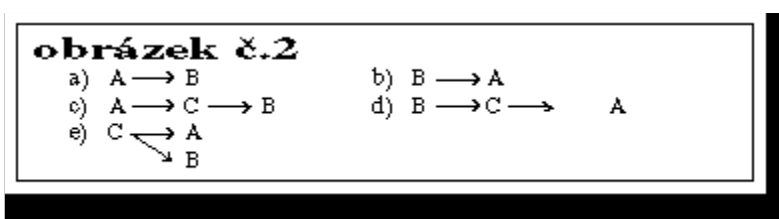
Druhá také vycházela ze zásaditosti vod, která ovlivňovala nějaké enzymy v těle tam žijících obyvatel. A ty nakonec zejména v tělech žen způsobovaly, že se rodilo méně holčiček. (Jestliže některému odborníkovi bude připadat konkrétní biologický obsah uvedeného příkladu pochybný a bude se jej snažit napadnout, ať zbytečně neplýtvá municí. Vůbec tady nejde o biologické závislosti, ale jen a jen o kauzální analýzu, co se týče směru a sériovosti či paralelnosti kauzálních vztahů, a ta je invariantní vůči konkrétnímu obsahu kauzálních vztahů, tj. nezávislá na něm. Stejně jako je vlna nezávislá na konkrétním druhu svého nositele. Česky řečeno, i kdyby byl celý příklad biologicky špatně, plynou z něj stejné kauzální důsledky. Berte jej klidně jako "cimrmanovsko-einsteinovský" myšlenkový experiment, který se nikdy neuskutečnil a přesto lze na něm stavět.) Kauzální vztahy tedy vypadaly následovně :

Obrázek č.1 : Nosí čápi kluky?

Omlouvám se za svůj kreslířský výkon. Jednou se omylem můj výkres dostal mezi výkresy dětí ze školky, a paní učitelka, která je zkoumala prohlásila: "Hm, tohle dítě je velmi vyspělé, to bude mít alespoň tak sedm nebo osm."

Důležité je si uvědomit, že dokázaná kauzální závislost ještě nic neříká o směru této závislosti. Jsou-li závislé dva faktory A a B, pak můžeme být stejně A příčinou B jako B příčinou A. A dokonce může být v pozadí faktor C, který je příčinou obou faktorů A a B, tedy paralelní kauzální větve, tak jak to vidíme na obrázku č. 2.

Nebo ještě jinak. Faktor A může třeba způsobovat faktor C v pozadí a faktor C pak může být příčinou faktoru B. To je ale kvaziekvivalentní (tedy téměř stejné) s tvrzením, že A je příčinou B, jen je to řekněme podrobnější pohled.

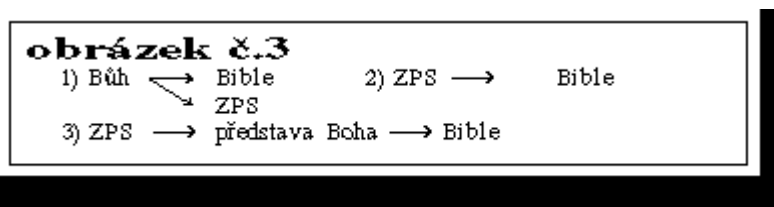
Udělejme teď krátký exkurz blízko k samé podstatě IRFSF (tedy Indefinitní Relativně Fraktální Strukturální Fenomenologie) v případě kauzality. Ne proto, abychom její podstatu zde pochopili, ale abychom stejný myšlenkový postup absolvovali několikrát před definitivní racionální pitvou tohoto směru uvažování. Abychom si zvykali na tento styl myšlení a postupně se ho zmocňovali: Každý kauzální článek skládající se z příčiny a důsledku je možné rozebrat ve větší hloubce na podrobnější síť dílčích kauzálních vztahů. To jsme ale

udělali jen jeden krok, udělejme další a ponořme se do větší hloubky, do větší podrobnosti. Tam najdeme ještě podrobnější kauzální strukturu. A tak bychom mohli pokračovat dál libovolně dlouhou dobu, až bychom narazili na kvantovou úroveň, i když tam se to zřejmě taky nezastaví, jak načrtávají moderní superstrunové teorie. Vypadá to, že nás zastaví a hranice našich znalostí.

Ale zpět ke struktuře kauzality. Vypadlo to složitě, ale přitom jsme se vše zjednodušili tím, že jsme vše viděli jako diskrétní kauzální "sít", která je ale pouze přiblížením, zjednodušením skutečnějšího kauzálního pole. Kauzální pole je zase ale jen přibližná představa skutečnosti. Těchto chyb, hluboce zakořeněných v samé podstatě našeho poznávání, je ale daleko víc, nicméně není zde místo je vyjmenovávat. Na to bude čas později.

Vrátíme-li se k zážitkům prahu smrti a Bibli, pak, když už jsme pochopili, co říká a co neříká statisticky dokázaná závislost, můžeme mít několik zcela ekvivalentních hypotéz.

Stačí obrázek č.3, aby vše bylo jasné:

Závislost faktorů ZPS a Bible neříká vůbec nic o pravdivosti některé z těchto tří hypotéz. Pravdivá může být kterákoliv. Prostě fakt statistické závislosti je vůči těmto hypotézám invariantní. Ať platí kterákoliv, na faktu existence významné závislosti to nic nemění. Mohuli si já osobně vybrat, dám přednost třetí hypotéze s tím, že si rozhodně nemyslím, že představu Boha způsobily pouze zážitky z klinické smrti. (Je více než samozřejmé, že jsme pro jednoduchost vytrhli kauzální řetězce z rozsáhlejší kauzální sítě, zejména třeba u hypotézy číslo 3 na obrázku č.3. Pro náš rozbor však postačuje jakákoliv významná závislost a není třeba stoprocentně determinovaného řetězce. Řekněme jasněji, že u třetí hypotézy předpokládáme, že je představa Boha způsobena ještě mnoha dalšími faktory, nikoliv jen ZPS.)

Jak ale vysvětlíme, že zážitky, které popisuje pan Moody, zpravidla evokují představy o Bohu či onom světě. Vysvětlení je prosté i na základě hypotézy číslo 3. Předpokládejme, že zážitky prahu smrti (a jiné podobné mimořádné stavy vědomí) byly také zdrojem biblických textů. Dnešní světová kultura je výraznou měrou postavena na křesťanství. Pak je ale jasné, že prostřednictvím kulturního prostředí, ve kterém lidé žijí, se do jejich vědomí skrytě dostávají znaky zážitků prahu smrti pod označením Bůh.

Když se pak do podobného zážitku dostanou, nemohou jej označit jiným slovem než slovem Bůh. Kruh se uzavřel, zkušenost lidí z dávnověku se potkala s aktuální, dnešní zkušeností a existence Boha mimo lidské hlavy je tak hypotéza, která není nutná k vysvětlení všeho. (Nelze si nevzpomenou na Laplaceovu odpověď Napoleonovi na otázku, proč v jeho teorii není bůh: „Tuto hypotézu jsem nepotřeboval.“)

Jinak toto nalezení Boha z ZPS je krásný příklad fenomenologie lidského myšlení. Je to něco, jako když svým tříletým dětem celou dobu vysvětlujeme, že ten, kdo přijde na Velikonoce s bílým vousem a zahnutou berlou je nadpřirozená bytost jménem Mikuláš. Pak asi těžko naše děti po jeho odchodu budou tvrdit, že to byl soused Franta, přesto, že právě toto je pravda. Najdou v něm to, o čem byli celý život přesvědčováni.

1.4. Nepopsatelnost

Myslím, že s nepopsatelností má spousta lidí určité zkušenosti - já tu zkušenost mám také. Když mi bylo 19, dostal jsem řidičský průkaz, půjčil jsem si auto od svého otce a jel jsem na výlet. Ten výlet se trochu nepovedl, otec stál pár tisíc, ale pro mě znamenal zajímavý zážitek. Skončil jsem v příkopě. Nemyslím, že ta příkopa byla tak převratný zážitek, ale spíše stav, do kterého jsem se pak dostal byl velmi zvláštní. Svět mi přišel poměrně neskutečný. Okolní svět byl ode mě velmi daleko (myšleno v psychologickém prostoru, nikoliv ve fyzikálním), což bylo zřejmě způsobeno útlumovými reakcemi (slabší vnímání = útlum = slabší vazba = větší vzdálenost). Chci tím jenom říct, že není nutný ZPS aby se objevily nějaké znaky, které by se daly označovat adjektivem nepopsatelný. Stačí jakákoliv velmi zvláštní situace, aby se člověk dostal do stavu, který těžko popisuje.

Druhým osobním případem může být zkušenost z jednoho probuzení asi ve tři hodiny v noci (snad ve fázi REM - Rapid Eyes Movement), kdy jsem se dostal do jiného, ale též poměrně neskutečného stavu, a vnímal jsem vše jako přes sklo a vše jsem slyšel jaksi přes deku, nebo jak to říci - skutečně je to stav těžko popsateľný. Nepopsateľnost jednoznačně říká, že se člověk dostal mimo svůj horizont, mimo svůj obvyklý svět, do zvláštní situace. (Mimo horizont, za horizont, to je opět výraz fenomenologie). Ale neříká nic víc. Neříká nic o podstatě té situace, či toho „světa“, do kterého se člověk dostal - přesněji toho stavu. Jestliže někdo přidává k tomu „světu“ další vlastnosti, pak si nejspíš vymýšlí. Tady je na místě [Occamova břitva](#).

Nepopsateľnost může být důsledkem zvláštní čistě pozemské situace (třeba ona havárie) a nemusí být důsledkem výhradně onoho světa. Tato podmínka není nutná k výkladu tohoto znaku. A že je to svět velmi výjimečný, je jasné z toho, že jde o velmi výjimečnou situaci - smrt člověk potkává opravdu výjimečně. ☺ Podobných situací znají hlavně senzitivní lidé daleko více a to hlavně v mládí (ne nadarmo Bible kdesi říká, že království nebeské bude pro ty, kteří jsou jako děti). Všimněme si, že jsme při výkladu nepopsateľnosti implicitně použili princip prvního fenomenologického stroje - **tendence interní invariance**. Ten říká, že vnitřní stav systému směřuje k rovnováze - tedy k neutrální stabilitě. Je to vlastně jiná formulace obecně pojatého 2.zákona termodynamického.

Konkrétně zde se v životě člověka psychika adaptuje na podmínky, ve kterých se pravidelně nachází, ať jsou ty podmínky jakékoliv. Například stejný psychický stav co se týče emočního ladění (při stejné psychice, řekněme téhož člověka) bude dosažen, ať už onen člověk žije ve spokojené rodině, nebo v nějakém kriminálním prostředí. Prostě si na něj zvykne, přizpůsobí se. Invariance (neměnnost, nezávislost) je tedy v tom, že stejného psychického stavu je dosaženo za různého stavu okolí, že vnitřní stav prakticky nezávisí na stavu vnějším (nepřekročí-li vnější vliv adaptační práh psychiky). Výjimečného pocitu lze pak dosáhnout opuštěním oněch standardních podmínek (to je ostatně podstata třeba turistiky). Tento pocit, toto vnímání není tedy závislé na podmínkách v okolí, ale na jejich "první derivaci" tedy

změně. Řečeno konkrétně a výrazně, kdyby člověk umíral neustále, zvykl by si na tuto situaci a překvapivé prožívání by nacházel spíše ve stavu klidného života. Zvláštnost zážitků prahu smrti je tedy dána jen a jen jejich výjimečností (to jest nízkou frekvencí jejich opakování a mírou výjimečnosti, tj. vzdálenosti od běžného stavu) a nikoliv jejich obsahem a podstatou.

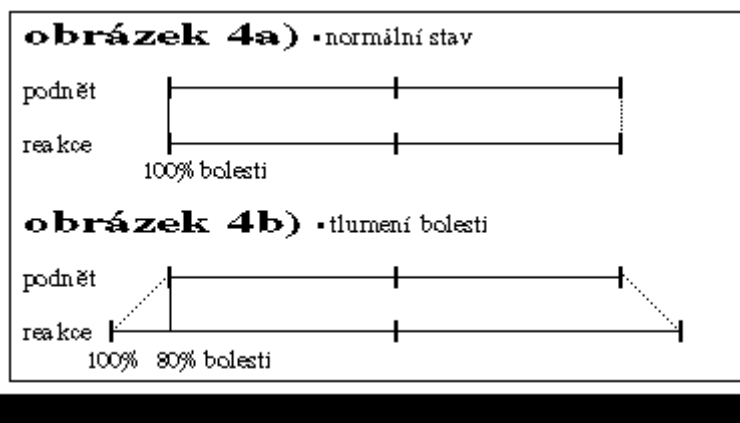
Jeden jasný a krátký příklad. Má-li člověk od narození milióny, je to pro něj běžně nudná záležitost, kterou si ani neuvědomuje. Má-li však malé příjmy a ony milióny najednou získá (vyhraje, zdědí), pak se z toho skoro zblázní. (A za nějakou dobu si na to zvykne jako na samozřejmost.) A tak přesto, že se oba nalézají ve stejném stavu (mají milióny), jejich reakce je naprosto odlišná. Je jasné, že emocionální stav nezávisí na vnějším stavu, ale na jeho změně.

1.5. Vyslechnutí zprávy o smrti

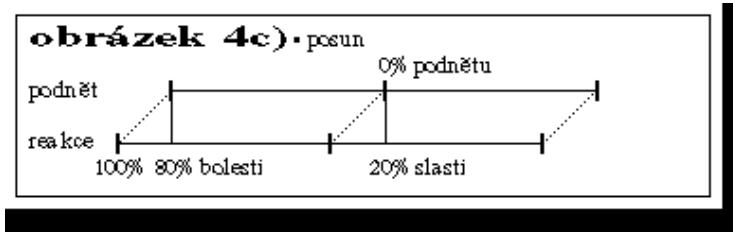
Je zajímavé, že člověk někdy umře, aniž de facto fyziologicky umřel. Co je to za formulaci? Člověku někdy stačí informace o tom, že umírá, aby zažil ZPS. Jeden příklad, který je uváděn. Mladý chlapec jel autem a dostal se do situace, že na úzkém mostě předjížděl kamión a v protisměru jel jiný. Uvědomil si, že autem nemá kam uhnout a že se zabije. Když se probral, zjistil, že mu nic není, že havárii přežil. Nějakým neskutečným způsobem proletěl čelním sklem ven a skončil jen s několika škrábanci na chodníku onoho mostu. Prožil přitom výrazný ZPS s mnoha znaky. A vlastně tím, co tento zážitek způsobilo, byla jen informace, že bude mrtev. Fyziologicky jeho tělo nebylo nijak poškozeno. Dalo by se to nazvat psychologickou smrtí. A tak je pravděpodobné, že v některých případech může slovo lékaře o smrti buď tento zážitek posílit, nebo dokonce posloužit jako spoušťový impuls, který vše rozjede, jako stresující impuls. To je ale právě dost známá věc ze ZPS.

1.6. Pocit míru a pokoje

Koho občas bolí zuby, ten vám potvrdí, že při bolesti se jeho zuby stávají středem pozornosti celého jeho světa a nic jiného ho v tu chvíli nezajímá. Když ho bolest pak na chvíli přejde (třeba po utišujícím prášku) pocítí neskutečně krásný pocit klidu, míru a spokojenosti. Je to v tu chvíli pro něj snad to nejkrásnější na světě. Za tento báječný pocit také může **tendence interní invariance** a následná skoková změna produkce bolestivých podnětů (přesněji přenosu informací o bolesti). Psychika je v nějakém rovnovážném, neutrálním stavu, když tu začne působit bolest. Tělo má snahu tuto bolest tlumit, tedy má snahu tuto bolest neutralizovat (přesně dle tendence interní neměnnosti) a v tuto chvíli začne vlastně posouvat měřítko bolesti, což není totéž jako znecitlivovat. Při znecitlivění je reakce organismu na objektivní podnět menší, ať už jde o bolest či libý pocit (teoreticky řečeno), viz. obrázek č. 4 a a b :

Maximální podnět bolesti pak není pocíťován jako maximální bolest, ale například jako submaximální. Platí $R=k \cdot P$, kde konstanta k je $1 > k > 0$. (R je reakce, tedy pocit bolesti, P je intenzita bolestivého podnětu, stručně podnět.) V případě interní invariance jde tedy o transformaci posunu reakce vůči podnětu, tedy o transformaci $R=P-l$, kde $l > 0$.

Z obrázku 4c je patrné, že je pak možné neutrální stav na straně podnětu pocíťovat jako libý pocit.

Pak je ale možné, že onen krásný pocit při zážitku prahu smrti vzniká následovně. Člověk umírá rozbitý na operačním stole a v bolestech. Tělo reaguje kromě jiného také posunem stupnice bolesti. Vegetativní nervy, které přenášejí tuto bolest, se v určité fázi smrti také vypínají, stejně jako se vypíná každá fyziologická funkce, neboť smrt není nic jiného než konec všech fyziologických funkcí. A tak může vědomí neexistenci podnětu (což je ekvivalentní neutrálnímu podnětu) odrážet a vnímat jako něco příjemného. Tělo je asi přece jen dostatečně "inteligentní" a má-li bolest funkci zejména informační a aktivační, pak jestli bolest trvá stále, znamená to zřejmě, že tělo není schopno vlastní aktivitou zabránit poškození, přesto, že o tomto nebezpečí ví, a tak nezbývá než bolest potlačovat jako nefunkční.

Hezkým fyziologickým příkladem posunu měřítka bolesti může být předpokládaná endorfinová reakce. Endorfin („hormon štěstí“) je interní droga a jako taková vlastně vzbuzuje libé pocity a tak právě posouvá měřítko bolesti a je předpokládanou přirozenou reakcí na bolest. Je to něco, jako když se za války tlumila bolest injekcemi morfia či jiných drog. Jestliže současně působí i bolest, nemusí to být příliš patrné, je-li bolest výrazně silná, ale jestliže přestane působit, je výsledek výrazný, protože už mají vliv jen endorfiny. To ale předpokládá, že endorfiny vznikají v místě vnímání bolesti (tedy v mozku) a ne v místě vzniku bolesti, protože by jinak přestaly působit současně s bolestí. A při pokusech okamžitě otevřít hlavu po smrti údajně v mozku nebyly žádné endorfiny nalezeny. Je třeba podotknout,

že není nutné, aby tato reakce byla endorfinová a tak by bylo nutné prozkoumat přítomnost všech takto fungujících látek a to přímo v okamžiku onoho příjemného pocitu (což se přece jen zatím dělá těžko☺).

Jaká je fyziologická podstata oné reakce posunu vnímání bolesti není zase až tak důležité, to ať zjistí lékaři. Celkový vnější projev a pocitování průběhu bolesti a příjemného pocitu dosti jednoznačně ukazuje na projev tendence interní invariance.

Těžko obstojí argument, že neznáme vnitřní podstatu, a že jen hádáme podle vnějších projevů. Protože člověk v životě nic nepoznal jinak než skrzeva vnější projevy, ať už jde o atomovou strukturu či zákony společnosti. Je to klasická kybernetická metoda "black box" (černé skříňky, do které člověk nevidí), bez níž by lidstvo dnes neznalo vlastně nic, protože nic nemůže člověk poznat zcela bezprostředně.

Toto je důsledkem fenomenologického vězení člověka. Člověk je uvězněn v jevech. K podstatě (vnitřní struktuře) se člověk nedostane nikdy jinak než pozorováním jevu (vnějších projevů). Vždyť i taková Mendělejevova tabulka prvků (a prvky vůbec) byly objeveny jen a jen na základě pozorování chování chemických látek a ne tak, že byly pozorovány přímo atomy.

Chvíli se ještě věnujme argumentu napadajícího drogový mechanismus asi takto: není možné, aby takto působila „droga“, protože při srovnání tohoto zážitku a zážitku po použití různých drog vyznívá tak, že drogy jsou hrubý a nedokonalý nástroj a vůbec působí jiné zážitky. Nejdřív otázka: Jak to děláte, když chcete někomu dárkem způsobit dozajista velkou radost? Řekněme dokonalou radost. Nejspolehlivější je to tak, že se vysledují jeho zájmy, jeho přání, tedy hrubě řečeno vnitřní stav systému. A na tento vnitřní stav se pak naladíme tím, že koupíme ne to, co se líbí nám, ale to, co se líbí jemu. Dárek koupený podle našich a ne podle jeho představ rozhodně nebude mít takovou odezvu a nebude tak dokonalý!

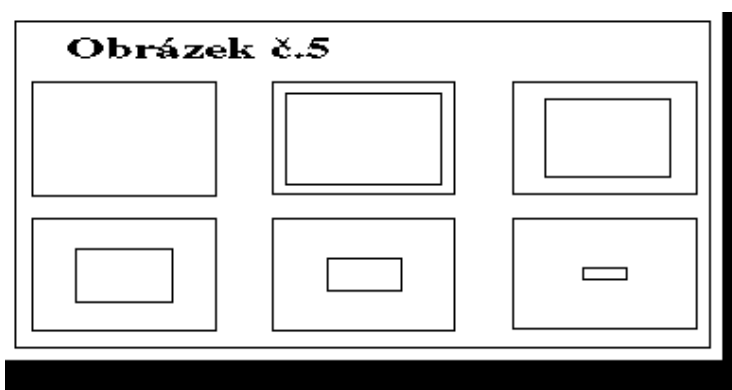
A stejně se to má s interními drogami, které si vyrábí mozek sám a s drogami, které se mu dodají zvenčí a jsou tedy cizí. Je jisté, že jediné interní drogy jsou přesně naladěné na lidskou psychiku a tak mohou způsobovat dokonalý zážitek, matoucí člověka natolik, že je ochoten pak věřit leccemu. Prožít ZPS je něco, jako se velmi intenzivně zamilovat. Člověk pak těžko může být pokládán za hodnověrného ve vyjadřování vlastností milovaného objektu. Stoprocentně se však se lze na něj spolehnout při popisu vlastních emocí a dojmů. A přesně to my děláme. Věříme pevně jejich zážitkům, ale nevěříme tomu, že to, co je způsobilo je dokonalé a absolutní. To by se rovnalo poněkud láskyplnému přesvědčení, že milovaný jest dokonalý.

1.7. Tmavý tunel

Existují lidé, kteří jsou poněkud senzitivní a občas omdlí. Zajímavý je popis toho, když omdlívají. Podle jejich výpovědí to probíhá tak, že se jim světlo okolního světa, celé zorné pole začne stahovat do kruhu a zmenšovat až do jednoho bodu a ten bod zhasne, když ztratí vědomí. Je pak troufalostí předpokládat, že stejně jako zaniká vizuální vnímání, tak toto vnímání může nabíhat? Tedy objeví se světelný bod, ten se změní v malý kroužek, ten se zvětšuje až zakryje celý obzor člověka? Snad to není troufalost.

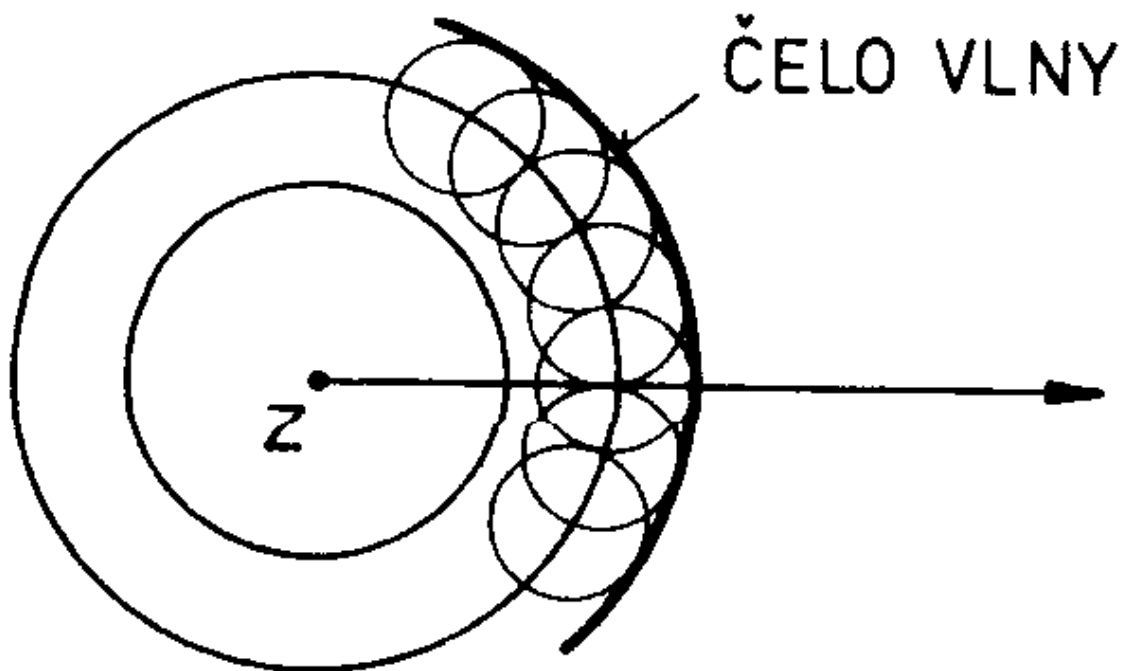
Dále, když člověk usíná, tak přestává vnímat reálný vizuální svět a místo něj začíná vnímat svůj snový svět. Tento snový svět je taktéž vizuální, přestože není reálný. Jeden svět střídá druhý, prakticky nikdy neexistují oba současně a tak se dá skoro říci, že se oba světy „nesnášejí“. A aby se mohly vylučovat, mít spolu negativní vztah. Ale i negativní vztah znamená, že mají něco společného. To společné může být (a dle mého je) zrakové vnímání tohoto světa a nikoliv jeho objektivní existence.

V případě usínání však nedochází k onomu stažení viditelného světa do jednoho bodu a vypadá to, že je to proto, že jde o proces pozvolný. Ale jestliže dojde k náhlé změně, jako třeba u mdloby, pak dojde k onomu stažení do bodu. Chcete-li se o tom přesvědčit u vás doma, vypněte televizi (tedy jestli ještě máte „staříčkou“ televizi s elektronovým dělem, tedy CRT televizi a ne LCD nebo plazmu) a dívejte, jak to probíhá. Obraz nejdříve zabírá celou obrazovku, ale pak se začne zmenšovat až se stáhne do úsečky uprostřed obrazovky, viz obrázek č.5 :

Že nejde zrovna o bod je způsobeno obdélníkovým tvarem obrazovky. Proces si lze totiž paradoxně představit jako "vlny tmy", jejichž zdrojem je každý bod okraje obrazovky. (Vlna tmy však není nic jiného než komplementární jev k vlně světla, protože jde jen o ústup vlny světla.) Po určité době kaustika (to jest křivka modelující čelo všech vln) tohoto vlnění vytvoří právě zmíněnou úsečku.

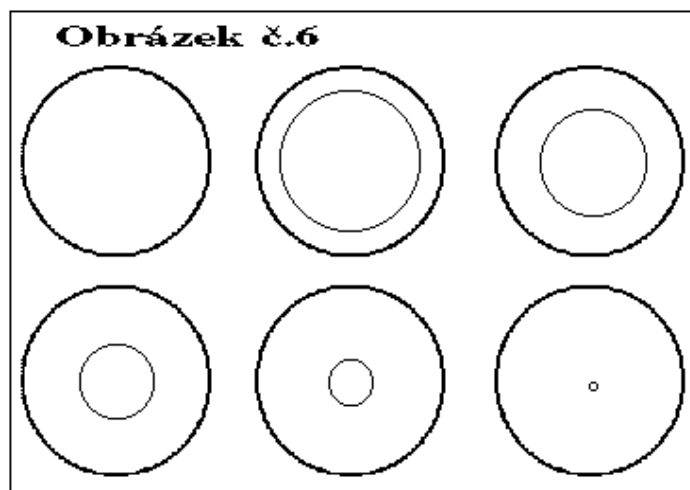
Implicitně se tu využívá Huygensův princip šíření vln, který ukazuje, že vlnění se šíří tak, jako by zdrojem vlnění byl každý bod kaustiky. (Není ani podstatné, že tady neuvažujeme o světlených vlnách, ale vlnách vypínání směřovače elektronického děla). Vše je vidět na obrázku (který byl vložen dodatečně a který se mi opravdu nechce číslovat, abych nemusel přečíslovávat ty za ním):

Obrázek: Huygensův princip

(obrázek stažen z Internetu a nepodařilo se mi zjistit jeho původ)

Jestli tomu nevěříte, stačí položit na hladinu dřevěný rám ve tvaru obdélníka a pravidelně jím kmitat. Dostanete pak „obdélníkový“ průběh vln jako na obrázku č.5. Ale protože naše zorné pole má kruhový nebo alespoň oválný tvar. Stačí když si zkusíte uvědomit jeho hranice, abyste se o tom přesvědčili, pak průběh kaustiky musí být jako na obrázku č.6 :

Obrázek č.6: Pohyb kruhové kaustiky

Ještě potřebujeme jeden předpoklad, abychom mohli završit naši úvahu. A tím je kupodivu otázka, jak se ve filmu (třeba ve StarTreku) dělají záběry lodí letící vesmírem. Dělá se to tak, že se na pozadí nalepí fotografie nějaké galaxie a pak se po obrazovce nakreslí tečky, což mají

být hvězdy. Tyto tečky se pak nechají od sebe vzdalovat tak, že střed tohoto rozpínání je uprostřed obrazovky. A máme scénu, u které nikdo nezaváhá, že je to let kosmické lodi přímo kupředu. (Ve StarTrekku z těch teček ale navíc dělají čárky, aby to vypadalo ještě dynamičtěji.)

Nehledě na naivitu tohoto triku, neboť hvězdy jsou tak daleko, že při pohybu lodi jen stěží nepatrně změni svoji vizuální polohu (je přece známo, že už i Měsíc před námi „utíká“, to jest zachovává si svoji vizuální polohu), je dojem pohybu dopředu vyvolán vizuálním rozpínáním nějakého útvaru ze středu, tedy jeho optickým zvětšováním. Kdyby nabíhal nějaký vizuální svět z jednoho bodu, který by se zvětšoval do kroužku, kruhu až by zaplnil celý obzor, pak by to právě muselo vyvolat představu pohybu dopředu. Že jde o představu pohybu tmavým tunelem je jasné, protože po zániku jednoho vizuálního světa nezbude než tma a do této tmy, která tvoří hranice onoho světla, se rodí onen nový vizuální svět. A to je ta tma, která se jeví jako stěny tmavého tunelu či, vakuum, což je tak asi nejpřesnější, neboť stěny onoho tmavého tunelu jsou skutečně postaveny z ničeho (i když to s fyzikálním vakuem nemá nic společného, neboť je to „vakuum“ pouze optické).

Aby došlo k bodovému vzniku nového vizuálního světa, je však třeba, aby jeho nástup proběhl velmi rychle. Když například televize nabíhá pomalu, pak jistě se na obrazovce neobjeví nejdříve bod (či ona úsečka), který se potom zvětšuje. Ale, že zážitek prahu smrti je proces nejen velmi rychlý, ale rychlý až neskutečně. To víme z mnoha příkladů, třeba rychlosti filmu života, viz podkapitola 1.10. Film života. Ostatně vypnutí zrakových nervů, jako jeden ze znaků klinické smrti, je záležitost velmi rychlá. Zánik tohoto vizuálního světa, protože je rychlý, vytvoří stav vizuálního vaku, což je zvýrazněno tím, že současně se mohou pravděpodobně vypínat všechny druhy nervů, které vedou signály do mozku, takže jde zřejmě o vnímací vakuum. Toto je podpořeno ještě prudkou expanzí vnímacího prostoru, která je způsobena šokem ze smrti (viz pasáž 1.11. - Superrealita). Toto „vakuum“ prudce „nasaje“ nový vizuální svět, ale i třeba svět zvukový, viz. čtvrtý, zvukový, znak zážitku prahu smrti. To je ta prudkost, která nedovolí rovnoměrný náběh nového vizuálního světa, ale zapříčiní nerovnoměrný vznik nejdříve na jednom místě, ze kterého se pak šíří vlna do okolí. Jak vlastně člověk pozná, když leze dlouhou „rourou“, na jejímž konci je světlo, že se pohybuje?

Když vynecháme hmat a to, že se vědomě pohybujeme (tedy děláme pohyby, o nichž víme, že mají za důsledek pohyb vpřed), pak jediná věc, která nás může o našem pohybu informovat je ono zvětšování ústí roury. A protože u žádného zážitku prahu smrti nebyl nikdy popsána snaha se vědomě pohybovat, ani kontaktní informace těla s prostředím, ve kterém se umírající pohybuje, a spoléhá se jen a jen na zrakový vjem bez jakékoliv další kontroly (včetně racionální, což je u věřících a náboženských interpretů ZPS občas dokonce hrdě hlásaný princip ☺), je docela možné, že jde jen o klam. Všechno tomu nasvědčuje.

Všimněme si přitom, že tato interpretace tmavého tunelu, kterou zde uvádíme, neříká nic o podstatě onoho nového vizuálního světa. Jestli je onen svět zdánlivý nebo skutečný, nemá to žádný vliv na toto pojetí tmavého tunelu. Je invariantní vůči různým typům interpretace obsahu v těchto situacích poznaného světa.

1.8. Opuštění těla a norkový kožich

Nejdříve si řekněme, že sny či a i jiné spontánní prožitky mají svoji poměrně přísnou logiku. Jednoduchý příklad: Když necháte někoho usnout s bosými chodidly a v průběhu spánku mu přiložíte na chodidla led či sníh zdá se pak spícímu s železnou pravidelností, že chodí po pólu či že bydlí v iglú atd. Spolehlivost toho podnětu je velmi vysoká.

Druhá myšlenka, ze které budeme už opět vycházet, je tendence interní invariance. Nejdřív ale praktický příklad. Zkuste se postavit bokem ke stěně a plnou silou tlačit tak dvě minuty (raději déle) hřebem ruky do oné stěny. Když pak přestanete tlačit a odstoupíte, vaše ruka se samovolně zvedá a jeví se vám hrozně lehká. Podobný pocit lehkosti budete mít, když budete celý den chodit v těžkém norkovém kožichu a pak, po příchodu domů, si jej sundáte. Nebo stačí běhat v "kanadách" v mokřím sněhu, či jak to dělají běžci běhat se závažím. A za chvíli to zkusit v normálních podmínkách. Společně s Milanem Kunderou si řekneme: neskutečná lehkost bytí.

Člověk vnímá tíhu svého těla i jednotlivých končetin a ani si to v běžné situaci moc neuvědomuje. A podle principu tendence interní invariance si zvykne na nějakou normální tíži svého těla jako na tíži neutrální, vnímá ji prakticky jako tíži nulovou. A když se dostane do situace, kdy vnější zátěž je větší, postupně se adaptuje na tuto situaci i tak, že má tendenci začít ji vnímat jako situaci normální, to jest neutrální, nezávažovou. Posune stupnici vnímání tíže tak, že pocíťovaná nula tíže, neodpovídá nulovému zatížení ve skutečnosti (vysvětlujeme zde vlastně jakousi noetickou teorii relativity). Stačí se znovu podívat na obrázky č. 4 a, b a c.

Člověk vlastně celý svůj život žije v nenulové tíži, kromě život v lůně, a natolik si na ni zvykne, že ji už ani nevnímá. Ale jestliže ji pak skutečně přestane vnímat, jeví se mu tato situace jako nadnášení. A když se při smrti vypnou i ty vegetativní nervy, které přenášejí informace o tíži těla a končetin do mozku, je docela jasné, že to musí vyvolávat pocity levitace. A z tohoto fyziologicky způsobeného pocitu není problém vygenerovat představu, že se člověk vznáší a pokračovat v logice snu v tom, že se tedy na sebe dívá shora, když už se vznesl. A nebo dokonce jít v té logice dál a vysnit si, že když už je volně v prostoru, pohybuje se dál do vedlejších místností a třeba i prochází stěnami. Známe mnoho snů, které začínají třeba tak, že člověku je pod peřinou poněkud dusno a on to pak ve snu vnímá tak, že ho někdo škrtí a na základě tohoto pocitu rozvinou třeba celý snový detektivní příběh.

1.9. Zážitek superreality (kafkovská klasifikace reálnosti pocitů a reálnost onoho světa)

Mnoho kritiků pana Moodyho napadá tvrzení, že umírající nepochybuje o reálnosti oněch zážitků. Zdá se však, z přesvědčivosti tvrzení umírajících i z logiky věci, že pochybnosti nejsou na místě. Tvrdíme tedy, že vše, co člověk v takové situaci zažije je skutečnost? To bychom museli přesně nejdříve definovat, co je to skutečnost, což provedeme až na jiném místě tohoto textu. My ale přinejmenším nepochybujeme, že tuto situaci člověk vnímá jako skutečnost. Jistě uznáte, že velmi často v životě člověka nastanou situace, kdy považuje za skutečnost něco, co skutečností není ani náhodou.

Uved'me motto této části, které je zároveň zárodkem řešení problému, skoro celé řešení obsahuje. Stačí jen být vnímavý. Franz Kafka: Dopisy Felici, str.36: "Ještě jste krátce a velmi hrdě promluvila s číšníkem a ten tón, když se odmlčím, mám ještě v uších."

Uvažovali jste někdy, jak vůbec člověk rozezná sen od skutečnosti? Teď si to vysvětlíme. Kafka, pražský geniální psychopat, masochista, v této větě vlastně říká, že potřebuje mlčet, aby tu její větu a její vlastnosti (tón) slyšel. Prostě si ji pak bude moci uvědomovat lépe. Bude pro něj hmatatelnější, i když je to jen vzpomínka, bude pro něj reálnější. A dosáhl toho tím, že zabránil jiným zvukům, aby vznikaly a tak dal větší prostor zvukové vzpomínce. Větší prostor znamená větší realnost, větší intenzitu vjemu.

Jestliže budeme zjišťovat, co je silnější, jestli vjemy reálného světa nebo sny, které zabírají více prostoru, můžeme se to dovědět z jednoduché úvahy. Sny se mohou objevit jen tehdy, když ustoupí vnímání reality samo. Jsou tedy vjemy reality podstatně silnější než snové vjemy. A nejen to ... ale sledujme další výklad. Řekněme si, že podnět je tím reálnější pro nás, čím více prostoru si vybojuje v naší mysli, v našem vědomí, čím více tedy zabírá z onoho informačního kanálu, kterým informace postupují do mozku. Nazvěme si kapacitu tohoto kanálu prostorem vjemů. Každé prostředí klade každému přenosu vjemů, podnětů, prostě informací nenulový odpor (proto také neexistuje perpetuum mobile, ani perfectum informans).

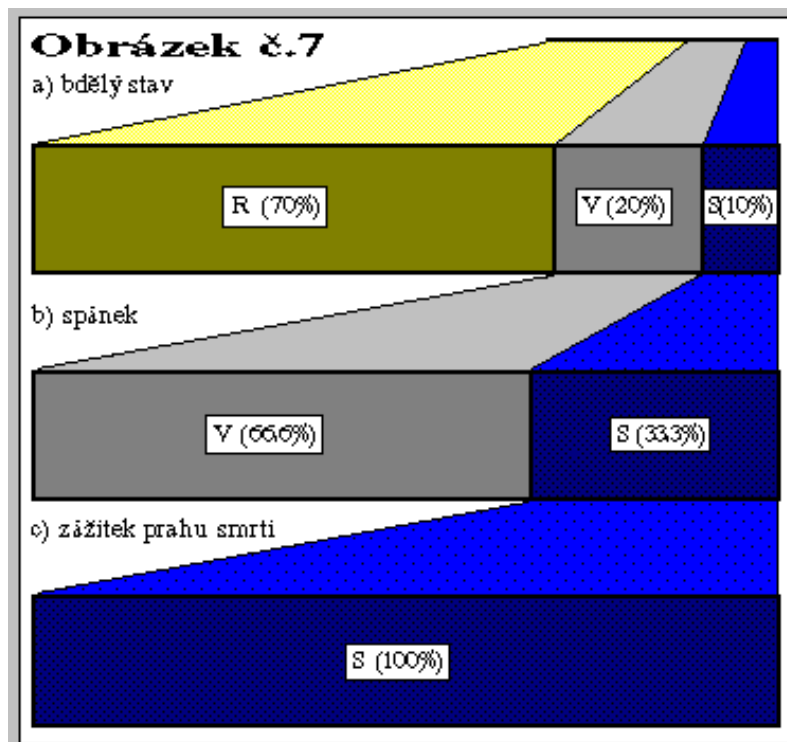
Věc se dá chápat tak, že tento odpor je nepřímo úměrný kapacitě informačního kanálu, neboli velikosti prostoru vjemů. Na základě této představy se pokusme popsat a vysvětlit následující tři stavy vědomí. Nejdříve si vezměme normální stav (obrázek 7a), když jsme bdělí (Tibetská kniha mrtvých ho nazve Skje-ši bar-do). Pak v tomto stavu prostoru vjemů ve vědomí můžeme rozeznat tři druhy podnětů :

R - podněty vnějšího reálného světa přenášené smysly

V - podněty zevnitř těla, přenášené vegetativním nervstvem do vědomí z orgánů těla (třeba srdce, plíce, žaludek, končetiny..)

S - podněty, které nejdu ani z okolí těla, ani z materiálního těla (to jest z okolí vědomí), ale z vědomí samého

Smyslové impulsy mohou například zabírat 70% prostoru, impulsy z těla třeba 20% a čistě subjektivní podněty například zbylých 10%. Snadno pak rozeznáme naše představy od skutečného světa, neboť podněty skutečného světa jsou 7x silnější. Poznamenejme, že u lidí se senzitivnější psychikou si může síla této psychiky vybojovat větší prostor ve vědomí. V extrémních případech dokonce mohou tyto podněty převládnout, což někdy skončí duševní chorobou (tak "živé" iluze, že je člověk nerozezná od skutečnosti), ale jindy je to zdrojem výjimečných výkonů a jiného vidění skutečnosti (psychika Gogina, Krista či Mozarta).

R – vjemy z reality

V – podněty z vegetativního nervstva těla

S – subjektivní podněty v dané chvíli nepocházející z okolí

Když člověk spí (Rmi-lam bar-do - stav b obrázku č.7), pak podněty okolního světa v podstatě odpadají - dovolme si toto zjednodušení pro snadnost výkladu. Na podstatě výkladu toto zjednodušení nic nezmění. Pak předcházejících 20 plus 10% zabere celý prostor vjemů a rozepnou se na 66.6% pro podněty těla a 33.3% pro sny, to jest podněty vědomí. Jejich poměr sil totiž zůstane zachován (není důvod, proč by se měl měnit). A proto sen je živější, silnější a skutečnější než představy, když člověk nespí. Je to proto, že při bdění ten sen zabírá jen 10%, ale při spánku už 33.3% kanálu. Pak si ale můžeme uvědomit, že reálné podněty smyslů z okolí těla, když jsme vzhůru, jsou silnější (70%) než snové podněty, když spíme (33.3%). Z toho můžeme odvodit, že právě relativní síla podnětů (to jest kolik zaberou % prostoru vjemů) nám umožňuje odlišit sen od skutečnosti (i když to samozřejmě není jediný odlišovací faktor, nicméně se jeví jako základní).

Však také lidé, jejichž psychika je senzitivnější a tím schopna vyvinout větší energii, mají někdy s tímto rozlišením problémy (zejména v mládí je psychika citlivější - už Bible říká, že vyvolení jsou ti, kteří jsou jako děti). Pro ně se pak mohou stát ve snu a někdy i v bdělém stavu jejich představy rovnocenné skutečnosti, či ji dokonce překrývající - ostatně právě toto je někdy jeden ze zdrojů náboženství. Jak řečeno, někdy je psychika natolik silná, že si může vybojovat ve vědomí daleko větší prostor už když jsme „vzhůru“ - ostatně takovou možnost udělat větší prostor vlastní psychice má každý - třeba soustředěním a meditací (Bsam-gtan bar-do). Omezením vnějších podnětů se psychika může dostat dokonce do stavu "psychické supravodivosti", což by mohla být psychologická podstata jógy. (Fyzici označují supravodivost za stavy degenerované.)

A teď pokračujme ve výkladu u ZPS (Čhi-kha'i bar-do). Už počtvrté tady budeme mít důsledky vypnutí vegetativního nervstva. Když totiž do mozku přestanou proudit informace a nervové impulsy nejen ze smyslových orgánů, ale i z orgánů těla, zůstane v něm jen a jen to, co produkuje izolované vědomí a to zabere 100% kanálu. A tedy to, co zabere celých 100% kanálu, se nám musí jevit reálnější než realita, protože ta nám zabírá v normálním stavu plného vědomí jen oněch 70% kanálu.

Ale to ještě není všechno! Nejen, že je prostor vjemů je zcela zaplněn subjektivními vjemy (všimněme si, že opět je volnost interpretovat celkem libovolně, co do obsahu), ale onen prostor se podstatně zvětší, což je asi ještě daleko podstatnější. Člověk totiž neumírá každý den, a tak je to pro něj značný šok, který aktivizuje mozek to neskutečného stavu. Když se člověk dostane do náročné situace, dokáže až neuvěřitelné věci – jistě to známe z vlastní zkušenosti.

Jeden skutečný příklad. Jeden vůbec ne atletický pán měl to štěstí, že se mu podařilo "šikovně" spadnout ze "stavby" stolů a židlí. Přesto, že byl při těle a poměrně nešikovný, dokázal se z bortící se hromady nábytku tím správným směrem odrazit, aby se celá "stavba" neodporoučela okamžitě. Když letěl vzduchem, otevřela jeho manželka dveře od koupelny tak dobře, že by dopadl přímo na jejich roh. Tak tedy provedl ve vzduchu skoro celý obrat tak šikovně, že se těm dveřím vyhnul. Mimochodem tvrdí, že se to všechno dělo hrozně pomalu a že si mohl vše docela dobře rozmyslet. To všechno naznačuje, že jeho mozek (i tělo) se zapnulo na daleko „vyšší obrátky“ a že mozek značně zvětšil svůj prostor vnímání (asi bychom měli říkat prostoročas). Situaci totiž rozeznal a zhodnotil daleko podrobněji, rychleji a přesněji, než v nestresovaném stavu. Za danou chvíli získal daleko více informací, což nelze hodnotit jinak než jako zvětšení kapacity vnímacího kanálu. Došlo vlastně ke zrychlení jeho psychologického času, z jehož pohledu pak se okolí zpomalilo.

Všimněme si, že zrychlení psychologického času a zvětšení prostoru vnímání je vlastně totéž, je to ekvivalentní. Je to vlastně stejné jako v teorii relativity, kde je prostor a čas svázan do jedné entity, prostoročasu, a jakákoliv změna toku času „deformuje“ prostor a naopak. Buď budeme tvrdit, že vnímání je stejně rychlé a zvětšil se počet vnímacích jednotek (prostor vnímání), nebo prostor vnímání je stále stejný a zvýšila se rychlost vnímání u jedné jednotky. Fenomenologicky, tedy jevově, je to vlastně totéž.

Jsou-li naše úvahy korektní, pak zvětšení prostoru vnímání způsobí, že vnímaný vnitřní vizuální svět mozku nezabírá jen oněch 100%, ale dokonce třeba procent 700% ne také třeba 10 000% nebo více!?! Může pak někdo pochybovat o reálnosti tohoto zážitku, když jej zažívá desetkrát reálněji než realitu samou? Nemůže! A tak vzniká pocit superreality.

Začínáme tušit, že tedy za dokonalost tohoto světa nemůže ani tak svět sám, ale mechanismy psychiky našeho mozku. A to už není informace, která nemá vztah k interpretaci obsahu tohoto světa. Jestliže se za argumenty (pohříchu jen emocionální) ve prospěch "onoho" světa, nadpřirozeného světa bere jeho výjimečnost (a téměř žádný jiný argument zde neexistuje), pak už víme, že je to argument falešný.

A tak teď už můžeme přeložit onu pasáž z písničky Petra Gabriela: Mercy street:

„Dívajíc se prázdnými ulicemi,
vše, co ona může vidět jsou sny, kde vše je pevné
jsou sny, které vytvořily skutečnost
všechny domy, všechna ta auta
byly jen sen v něčí hlavě.“

Tímto absolutním prostorem (tedy 100% z kanálu, který má ovšem třeba 100x větší kapacitu - ona absolutnost je tedy jen relativně absolutní, jako každý lidmi myšlený bůh nebo absolutno) je pak možné vysvětlit i „absolutní“ pocit vědění a další „absolutní“ pocity, protože tak čisté a výrazné emoce člověk ještě nezažil (např. z jistých svědectví vyplývá, že i sex na pokraji zdánliví smrti je nejdokonalejší). Je tady důležitá ona náhlá změna ve výraznosti, podrobnosti a hloubce pocitů. No, je možné, že člověk již trochu podobně věci prožíval, třeba v mládí, ale teď v tento okamžik jde o značné zvýšení dokonalosti prožívání, což člověka omráčí. Funguje tady opět tendence interní invariance. Ač v mládí byly emoce mnohem silnější, protože pro nás byla taková situace běžná a byli jsme na ni zvyklí, viděli jsme ji stejně všedně, to jest přesně stejně jako vidíme dnes svoje daleko klidnější prožívání. Toho, čeho si všimneme a co nás překvapí je jen a jen změna a to výrazná změna třeba právě v intenzitě prožívání.

Za ony absolutní pocity mohou hned tři mechanismy. Tendence interní invariance, expanze prostoru vnímání a třetí, který si za chvíli nazveme principem otevřených dveří. Fenomenologie by nazvala tyto „absolutní“ pocity, vyrobené těmito třemi principy přirozeným absolutnem (pan Prof. Vopěnka by měl radost), to jest nedokonalostí, která je značně dokonalejší než námi běžně prožívaná skutečnost a tak se nám jeví (ano pouze jeví!) jako absolutní, to jest jako dokonalost.

Před chvílí jsme si třetí mechanismus nazvali **principem (konečných) otevřených dveří** (nebo jej můžeme jednoduše označovat jako filtr) a neřekli jsme, o který jde. Je to právě ten, který jsme popisovali obrázkem č.7. Tedy ten fakt, že při vnímání existuje vždy kanál, prostor vnímání, který má konečnou kapacitu a tak se tam nemůže vejít vše. Vejdou se jen některé podněty a to natolik, nakolik jsou silné. Kapacita kanálu je v normální situaci konstantní.

Že je to pravda se lze přesvědčit třeba na člověku, který oslepne. Zrakové vnímání zabíralo velkou ba většinou (zrakem vnímáme přes 80% informací) část prostoru vnímání a teď tato část odpadla. Jestliže se celková kapacita zachovává, musí se zdokonalit zbylé smysly. A také že ano. Je známo, že se podstatně zbystří sluch a hmat. Lidé tento mechanismus někdy využívají nevědomě. Někteří lidé při líbání zavírají oči, čímž omezí "přísun" podnětů a polibek je pak reálnější a intenzivnější (toto je jedno z témat jiné kapitoly). Nebo si stačí uvědomit, co uděláte, když na značně rušném místě si chcete přečíst nějaký dopis. Prostě si zacpete uši.

Princip interní invariance, který je implicitním základem zážitku superreality, vlastně znamená, že vědomí je dosti nezávislé! (to je ona invariance) na vnějším světě. Tato představa je někdy natolik sugestivní, že se občas zdá, že duše je zcela oddělena od těla a okolního světa (tělo je taky vůči duši okolím). O tom, že je oddělena jen částečně a že je až druhá v pořadí = závislá, se lze přesvědčit na prosté úvaze: "Onen" svět je asi těžko tím primárním, když má natolik malou sílu, že se projeví až teprve tehdy, když ten materiální svět ustoupí, kdy mu to dovolí. A tak je jasné, že "onen" svět popisovaný panem Moodym, se má k absolutnu asi tak, jako moje tkaničky od bot.

1.9. Film života

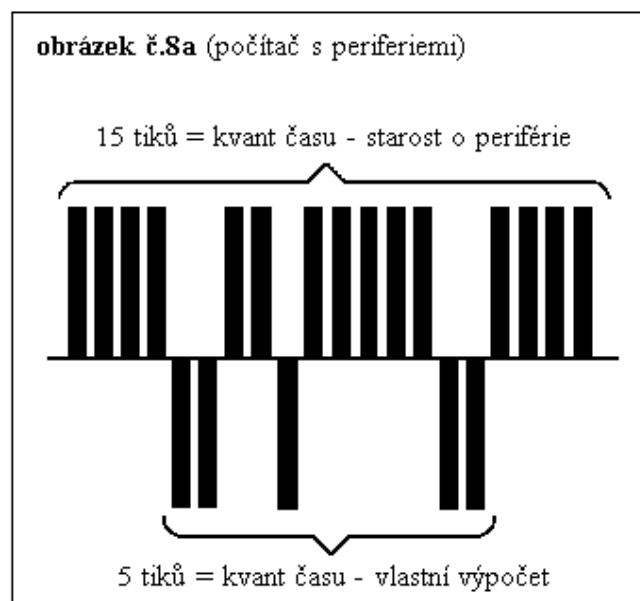
Nejdřív motto, kterým je celá jedna povídka Franze Kafky. Jmenuje se "Sousední ves" [2] str.142 :

"Můj dědeček říkával: "Život je úžasně krátký. Teď se mi ve vzpomínce tak scvrkává, že kupříkladu stěží pochopím, jak se nějaký mladík může odhodlat, že si vyjede na koni do sousední vsi, a nebojí se přitom, že - nehledě vůbec na nešťastné náhody - již doba obyčejného, šťastně plynoucího života ani zdaleka na takovou vyjížďku nevystačí."

Velkou reálnost pocitů při tomto filmu života či posledním soudu a ostatně samotnou jeho existenci jsme již vlastně vysvětlili před chvílí jako superrealitu, způsobenou hyperkativizací mozku (i když nejen tím). Lékaři tvrdí, že se při umírání více prokrvuje paměťové centrum, což značně aktivizuje paměť. Navíc ostatní podněty z mozku ustoupily, takže paměť má dostatek prostoru pro uplatnění, ve spojení s expanzí prostoru vnímání ho má skutečně hodně. (Dokonce se dá tato rychlá expanze označit za explozi tohoto prostoru.)

Teď jde ještě o to vysvětlit, jak je možné, že tento film je úžasně rychlý, až někdo tvrdí, že je atemporální, tedy nečasový - mimo čas. A jak je možné, že umírající vnímá okolní pohyby jako zpomalené. Je to možné vysvětlit poměrně snadno, už jsme to vlastně naťukli u onoho padajícího pána v části 1.8. Zkusme ale jiný příklad: Když vás děti zlobí třeba zrovna, když píšete nějaký článek nebo děláte cokoli, nemůžete své síly a pozornost soustředit jen na onen článek. Vaše pozornost se rozptýlí - na chvíli se musíte věnovat jednomu dítěti, chvíli druhému, a pak teprve práci. Vaši práci to zpomaluje. A obráceně. Když jste si zvykli pracovat v takových ztěžujících podmínkách a pak vaše rodina někam na víkend odjede a vy máte klid na práci, vaše práce se zrychlí.

Podobně je to s časem u běžného počítače. Svůj strojový čas musí počítač věnovat (a tím rozdělit mezi) nejen výpočtu, ale i "starostem" o klávesnici, obrazovku, tisk na tiskárně, práci s diskovou pamětí atd. Když se nemusí chvíli starat o tyto periférie, jeho výpočetní výkon značně stoupne - to jest, jeho práce se zrychlí, přesněji jeho výpočetní čas se značně zrychlí.

A něco podobného, jako jsme si teď popsali a vidíme také na obrázku 8a, se děje v našem mozku. Když se mozek musí soustředit na více podnětů (smysly, signály z těla a představy), pak musí svoji pozornost rozdělit. Když odpadnou při umírání signály z těla a smysly, rychlost představ se značně zvýší. Ostatně to známe už z toho, že naše sny jsou daleko rychlejší než reálné procesy, takže to není žádná zvláštní tajemnost, jen autonomní psychologický čas. Viz obrázek 8b, který má podobný význam jako obrázek č.7 :

Jenže tady navíc přistupuje jeden, tady zřejmě opět nejvýraznější faktor, a tím je ona exploze prostoru vnímání. Prostě mozek je počítač, který ve stresové situaci vyvine daleko větší výpočetní výkon, prostě provádí operace rychleji, je-li k tomu donucen.

Jak už jsme vysvětlili před chvílí, nejde tedy jen o explozi prostoru vnímání (a také zpracování vnímaného), ale o explozi prostorochasu. (To taky není ale zcela přesné, kvantita prostoru a času se změní najednou a závisle na sobě, neboli zvětšení psychologického prostoru znamená (tedy je totéž) zrychlení psychologického času.) Máte-li práci na šest hodin, pak ji může udělat jeden člověk za šest hodin, nebo můžeme "zvýšit průchodnost (průřez, rozměr) místa zpracování" tím, že zapojíme dva lidi a to prostě znamená, že vše bude hotovo za tři hodiny (je-li struktura oné práce taková, že její části jsou na sobě prakticky nezávislé).

Je to totéž jako u času v teorii relativity. Hypotetická konstrukce říká, že u gravitujících těles připadá na jedno kvantum našeho (elektromagnetického) prostoru méně kvant superprostoru (gravitačního prostoru). A tak jedno kvantum (našeho) času obsahuje méně kvant superčasu (podle pana Hawkinga imaginárního času), a tak je čas rychlejší. Proto se rozpínáním vesmíru také náš čas zpomaluje, protože do našeho vesmíru patří neustále větší a větší část supervesmíru.

Ale proč vnější pohyby jsou pak pomalejší, že když člověk vnímá třeba jak lidé běží k němu, k místu havárie, běží hrozně pomalu. Je to tím, že náš čas je právě ten psychologický čas a na něj vše vztahujeme, neboť je v našem mozku. Z jeho hlediska všechny pohyby pozorujeme, on je pro nás tou základnou, těmi hodinami, tou normou běžné rychlosti toku událostí, podle které poměřujeme rychlost ostatních pohybů. Takže když se zrychlí tento základ = psychologický čas, vlastně se pro nás jevově zpomalí okolní děje (fyzikální čas). A to, že můžeme rozpoznat změny rychlosti psychologického času, je jen proto, že jeden úsek

psychologického času vztahujeme k úsekům fyzikálního času, o kterém je nám docela dobře známo, že běží stabilní rychlostí.

Ale jak jsme vůbec schopni zjistit, že když se třeba naše vědomí soustředí jen na subjektivní sny (druhý, asi méně významný, ale stejným směrem působící efekt), tento čas se zrychlí? Situace, kdy si to vůbec můžeme uvědomit je následující: Ráno už se skoro probouzíme a v polospánku zaregistrujeme třeba, že manželka vstává. Pak znovu usneme a zdá se nám sen, který trvá dle našeho psychologického času třeba hodinu a pak, když se probereme opět do polospánku, zjistíme, že ona dotyčná právě vychází oblečená z ložnice (vlastní zkušenost autora). A protože víme, že by jí to asi nemohlo trvat hodinu (i když některým ženám kdo ví?), dojde vám, že čas snu byl daleko rychlejší. Kdyby se nám podařilo alespoň přibližně změřit takovou nějakou situaci, řeklo by nám to dost o poměru zastoupení jednotlivých typů podnětů (realita, vegetativní nervstvo, subjektivní zážitky) v našem mozku. Berte to klidně jako inzerát na pokusnou osobu v tomto směru.

Relativnost psychologického času dobře známe také od zubaře nebo zase na druhé straně ze zajímavých a příjemných zážitků (např. pobyt s milovaným). V prvním případě se psychologický čas zpomalí, v druhém zrychlí. Změny fyzikálního času v teorii a jeho analogie s časem psychologickým nás mohou vést ještě k jedné úvaze: V teorii relativity se může čas zrychlit. Když se čas nekonečněkrát zrychlí (nebo zpomalí - to je kupodivu jedno), znamená to, že je to hranice fyzikálního prostoru a času, hranice za níž už neexistuje fyzikální realita, kterou známe, ale maximálně kvalitativně nižší realita. Řečeno jasně, je to konec fyzikální reality, čas tam přestává mít smysl. Ve fyzice k takové skutečnosti dochází na povrchu černých děr ve vesmíru.

A posuzujeme-li zážitky prahu smrti jako jakousi psychologickou černou díru, což evokuje právě velmi výrazné zrychlování psychologického času, pak to znamená, že jde o hranici existence psychologického světa. Tedy o smrt a nikoliv o přechod duše. Jde o zánik duše a to už proto, že tento přechod je jednosměrný (viz. analogie s černou dírou, jestliže se dostaneme příliš daleko) a je to přechod do nižší kvality (což by onen svět asi neměl být).

1.11. Světelná bytost

Uvádí se, že mezi umírajícím a světelnou bytostí je absolutní chápání, že přenos myšlenek je okamžitý a také dochází k absolutnímu vcítění do umírající, tedy absolutní empatii. Jak teď zjistíme, tyto přednosti jsou vlastně nedostatky. Když je vám někdo sympatický a cítí s vámi a vy s ním a chápe vás, pak je vám psychicky blízký (jde o vzdálenost v psychologickém prostoru). A čím je vám sympatičtější, tím je vám bližší. A co se stane, bude-li vás chápat a soucítit s vámi absolutně? No pak vám musí být absolutně blízký, budeme-li sledovat onu nepřímou úměru, tedy vzdálenost mezi ním a vámi je.... nulová. A kdo je v nulové vzdálenosti od vás samých? Jedině vy sami. A tak se jeví jako jasné, že světelná bytost je umírající sám. A proto je onen "poslední soud" tak příjemný, a to třeba i pro zločince. Kdyby to byl soud boží, byl by krajně nemorální a nespravedlivý, ale je-li to sebehodnocení, je to logické. Jde o soud sebe sama a tak i chyby jsou brány s pochopením. A tak nejde o nic jiného než o narcismus, sebelásku. Dost špatný základ pro „objektivního“ Boha.

Na věc jde jít ještě jinak. Jestliže světelná bytost absolutně chápe člověka a absolutně stejně cítí, tedy je vlastně přesně stejný jako dotyčný člověk, i když je to vrah. A jestliže je absolutně

stejný jako člověk, pak je lidský a ne boží. Vrchol narcismu a sebelásky! ☺ Boží je to, co je stejné jako já. To je skutečně to největší rouhání, které jsem kdy slyšel (a to jsem ateista).

Neobstojí ani námitka, že s tím světlem promlouváme a že jej vidíme a sebe z vnějšku vidět nemůžeme. Ale můžeme - a ve snu se nám to běžně stává. Mimochodem tato analogie sama naznačuje, že zážitky z klinické smrti jsou "sen". Tímto pojetím se také vysvětluje, že se komunikuje beze slov. Tento rozhovor se totiž odehrává v našem mozku a ten nepotřebuje sám se sebou komunikovat oklikou vnějškem, přes ústa a uši. Nepotřebujeme se verbálně nahlas projevovat, když myslíme. Ostatně stačí zvažovat dva protichůdné názory, a pak už máme v hlavě dvě já, která proti sobě argumentují (každý člověk je tedy alespoň minimálně schizofrenik).

A taky absolutní rychlost komunikace je jasná. K sobě mám nulovou vzdálenost a tak přenos informace netrvá prakticky žádnou dobu. Mimochodem to světlo je tak intenzivní proto, že tyto vjemy mají obrovský prostor díky odpojení ostatních nervů (viz. výše). A je neoslňující a v tomto smyslu dokonalé právě proto, že ho mozek produkuje sám sobě, neboť si vygeneruje představu světla absolutně naladěnou na mozek. Kdyby to bylo světlo odjinud, mohlo by zraňovat. Mozek sám ale nepřekračuje určité hranice. Dokonalost světlené bytosti mě vždy provokovala, dokonalá může být totiž jen lež. Co je dokonalé, nemá s pravdou často nic společného. Pan Einstein to ve speciálním případě vyjádřil větou: "Co je přesně, už není o realitě..." a myslel tím přesnost a dokonalost matematických vzorců.

Stejně příznivě, jako ideální světlo, je naladěn onen "poslední soud" a je to obdoba naladění vnitřní drogy na mozek. Je za tím mnoho miliónů let evoluce mozkových procesů. Ta evoluce pochopitelně vybírala postupně lepší a lépe naladěné, přesněji eliminovala ty méně dokonalé.

A že může jít o světlo nereálné, nikoliv z okolí? Když oči nevidí, může mozek vnímat světlo podobně, jako cítí prsty u ruky, kterou má třeba již pět let amputovanou. Tak nějak vypadá podstata onoho absolutního světa. A poslední argument, co se týče reálnosti "onoho" světa. Bytosti, které vnímáme v reálném světě jsou někdy velice rozmanité, zvláštní, třeba někdy i zmrzačené, ale vždy si zachovávají některé znaky velmi stabilně. Vždy vidíme jednu bytost téměř identicky.

Jak si pak ale vysvětlit, že světelná bytost je jednou ostře viděná krásná žena, jindy poněkud rozmazaná postava a často dokonce pouze světlo, které k vám promlouvá? Je známo, že čím rozmanitěji vnímáme nějakou skutečnost, tím méně o ni víme a tím vzdálenější je nám její podstata. A to nás nabádá myslet si, že podstata "onoho" světa je nám dosti vzdálená. Nebo jinak řečeno, že jev, který vnímáme, se musí značně lišit od podstaty, která ho vytvořila a nemůžeme vzít zavděk prvním, i když lákavým, proto ale povrchním řešením – Bohem. Pokládat tento jevový svět za odpovídající skutečnosti, jak to činí víra, je tak nejspíš odvaha hraničící se značnou neseriózností. Protože čím větší vzdálenost mezi podstatou a jevem, tím větší zkreslení, „šum“ a deformace, více transformací, která se musí projevit v nestabilitě výsledného obrazu (to jest vnímaného jevu). Svého sourozence, který je jistě skutečný, těžko uvidíme jednou jako promlouvající světlo, jednou jako chomáček s hlavou a jednou ostře jako člověka, teda jestliže nepijete přespříliš. ☺

1.12. Návrat (fenomenologický „vlak“)

Je hrozně podivné, že téměř každý člověk dostane impuls k návratu - nad tím se vedou velké spory. Je to poměrně jednoduché. Kdo ten impuls nedostane, tak už není mezi námi. Je to to samé, jako jet ve vlaku a hrozně se divit, že všude jsou stažené závory. To je překvapení, že všude bliká červená! Je to dáno situací, ve které se nachází onen vnímající a tato speciální situace (jejíž speciálnost si téměř nikdy neuvědomujeme) způsobuje speciálním způsobem zkreslené vnímání světa. Znáte tzv. antropický princip v kosmologii? Ten říká, že je divné, že vesmír je přesně takový, abychom v něm mohli žít. Řešení? Kdyby nám nevyhovoval, nevznikli bychom vůbec a neměl by se kdo tak hloupě ptát. Vznikneme jen v takovém vesmíru, ve kterém můžeme a pak nám nezbyvá, než se divit, ovšem ne na dokonalost vesmíru, ale nad vlastní omezeností chápání a vidění světa.

1.13. Mimosmyslové vnímání a vidění slepých

Ze situací klinické smrti jsou popsány případy, kdy i slepí lidé popisovali jak byl vybaven operační sál, popisovali dokonce přesně barvu přístrojů a uváděli takové podrobnosti, které byly natolik exaktní, že si je (snad) opravdu nemohli vymyslet. Vysvětluje se to mimosmyslovým vnímáním. Vždyť přece smysly jsou vyřazeny z funkce a argumentem je výjimečnost tohoto vnímání oproti vnímání smysly v reálných a známých situacích.

S tím poněkud souvisí, že i umírající, kteří mají zdravé smysly, jsou schopni opravdu dokonale popsat místnost a také podrobně reprodukovat, co si lékaři říkali mezi sebou apod. Dokonalost a výjimečná přesnost tohoto vnímání by také naznačovala, že jde o „mimosmyslové“ vnímání. Výrazná odlišnost onoho "mimosmyslového" vnímání se stane nepodstatnou, když si uvědomíme jednu věc. Jeden smysl se liší od druhého (třeba sluch od zraku) mnohem a mnohem více než se liší "mimosmyslové" zrakové vnímání od reálného zrakového vnímání. A vůbec jak to, že mimosmyslové vnímání se pokorně kopíruje reálné smyslovému vnímání v tom, že má také zrak a sluch, tedy jak jinak a přesvědčivěji to říci, že je závislé na našich smyslech, když má být přece na nich nezávislé a úplně „mimo“? Jak to, že "mimosmyslové" vnímání vidí stejnou perspektivou a dokonce docela ostře přesně stejné barvy (vzpomínám si na popis světle zelené na jednom chirurgickém přístroji) jako normální zrakové vnímání? Jak to, že má tolik společného s tím reálným?

Odpověď je docela prostá. Nejde o žádné "mimosmyslové" vnímání, ale o naše dobře známé vnímání pěti smysly za poněkud zvláštních podmínek. Kdo má „velké oči“, tomu se vše může jevit jako nadpřirozené, ale je to chyba jeho „očí“. Kdo si zachová chladný rozum a pokusí se o racionální rozbor, spíše se přiblíží pravdě.

Dá se předpokládat, že mohou nastat situace, v nichž se člověk nejdříve doví, že umírá (nebo to zjistí ze situace) a teprve pak postupně začnou kolabovat jednotlivé funkce těla. Dokonce toto pořadí může být nejspíš pravidlem. Pak ale dojde k explozi prostoru vnímání ještě před tím, než se vypojí smysly, tedy zejména zrak a sluch, o které nám jde. To ale také neznamená nic jiného, než to, že tyto smysly v takové situaci musí podávat neskutečný výkon na samé hranici svých schopností. Odtud pak jejich neskutečná dokonalost a preciznost a výjimečné schopnosti. Prostor vnímání zvětšený explozí a nenaplněný vjemy je skutečně téměř vjemovým „vakuum“, které prudce „nasává“ podněty. A jestliže nějaký kanál informací, třeba zrakový, klade velký odpor (u slepých), který při normální situaci nemůže být překonán, pak

v takovéto extrémní situaci se tento kanál může stát na nějakou chvíli prostupný. A slepý prohlédne. Známe přece případy chromých na vozíčku, kteří „u vytržení“ podali takový výko, že na chvíli chodili.

Jestliže je naše hypotéze prohlédnutí slepých pravdivá, pak má dva předpoklady, které nemohou být nesplněny: Za prvé, onen slepý, který prohlédl, nemohl být slepý již od narození. Tedy musil se v mládí naučit zrakově vnímat a spojit své zrakové vjemy prostřednictvím komunikace s viděním jiných lidí, jinak by nemohl označovat konkrétní barvy konkrétním slovním vyjádřením. To mu musel někdo říci, že tu barvu, co zrovna vidí, té že se říká zelená. Za druhé, dotyčný slepý nemůže mít fyzicky přerušené zrakové nervy. (Kdo zjistí případ, kde je jedna z těchto podmínek porušena, ať mi to sdělí. Pak sním vlastní klobouk.) Hle i materialismus připouští prohlédnutí slepých.

A vlastně paní Kübler –Ross ve své knize poskytuje důkaz podmínky č.1. Jako přesvědčivý důkaz pro mimosmyslovost vnímání ZPS si totiž vybrala ten nejextrémnější příklad a nadšeně popisuje, že vizuální dojmy popisoval dokonce i člověk, který už 10 let neviděl. Považte! Jenže tím vlastně sama vykopala svému pojetí hrob. Totiž dokonce i tato přední odbornice zabývající se jevem ZPS léta, nezná žádný případ, kdy by prohlédl člověk od narození slepý. CBD (což bylo dokázat).

1.14. Závěr

Název Technologie výroby Boha shrnuje celou přednášku v tom smyslu, že existují psychologické, ale zejména dokonce fyziologické mechanismy, které vyprodukují při umírání značně odlišné vnímání světa a vůbec „jiný svět“. Člověk je tím natolik zaskočen, že je ochoten věřit tomu, že je to jiný, dokonalejší svět, "onen" svět, boží svět. Je to krásné, bohužel to není pravda.

Uvítám jakékoliv připomínky a zejména jakoukoliv kritiku a nemusí být tzv. "konstruktivní", což se snad dá přeložit jen jako mírná a v podstatě vyhovující kritizovanému, kosmetická kritika. Už mi nadávají mnozí. Přidejte se k nim i vy! Nadávající všech zemí spojte se. Ne. Dost legrace. Opravdu rád uslyším a "učtu" každou kritiku.

Základní a citovaná literatura :

1. Kafka F.: Dopisy Felici, TV Spektrum, Praha 1991
2. Kafka F.: Povídky, Odeon, Praha 1903.
3. Kübler -Ross E.: Život a umírání (kurs šťastného umírání), Signum unitatis, Hradec Králové 1991
4. Moody R.: Svetlo na druhom brehu, Smena, Bratislava 1991
5. Moody R.: Život po živote, Východoslovenské vydavateľstvo, Košice 1991